

JESAJA

42-48

God bevrijdt Zijn volk door Kores en toont tegenover machteloze afgoden dat Hij alleen God is.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jesaja/42-48

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Inleiding: bevrijding uit Babylon	2 min	4
2	Kores bevrijdt Israël uit ballingschap	2 min	5
3	Een nieuwe uittocht onder Kores	3 min	6
4	Herbouw van Jeruzalem en de tempel	3 min	7
5	De voorzegde verovering van Babylon	3 min	9
6	Kores laat Gods ballingen vrij	2 min	11
7	Bel en Nebo machteloos weggevoerd	6 min	12
8	De dwaasheid van zelfgemaakte goden	3 min	16
9	Afgoderij verblindt het verstand	4 min	18
10	Babels toverij kan haar niet redden	2 min	21
11	God voorspelt en bestuurt de toekomst	4 min	22
12	De Schepper tegenover geschapen goden	2 min	24
13	God is de Eerste en de Laatste	2 min	25
14	God schept vrede en onheil	2 min	27

15	De Formeerder en het werk van Zijn handen	4 min	28
16	Jesaja 45:18 en de oorspronkelijke aarde	2 min	30
17	Bezwaren tegen de hiaattheorie	4 min	31
18	Eén God voor Wie elke knie buigt	2 min	33
19	Gods voorzegging bewijst Zijn macht	3 min	34
20	‘Ik ben het’ als goddelijke titel	3 min	36
21	Jezus’ uitspraak vóór Abraham	2 min	39
22	De betekenis van ego eimi	2 min	40
23	Jezus gebruikt Jesaja’s goddelijke titel	4 min	41
	Om verder te lezen		43

1

Inleiding: bevrijding uit Babylon

We gaan naar Jesaja hoofdstuk 42. We zijn in dit gedeelte van Jesaja inmiddels twee hoofdstukken gevorderd. Het gaat om de laatste 27 hoofdstukken, die samen het zogenaamde Boek van vertroosting vormen. Ik zou graag willen denken dat we tot en met hoofdstuk 48 zullen komen, want hoofdstuk 48 brengt ons aan het einde van de eerste onderafdeling van dit gedeelte, de eerste negen hoofdstukken. Het zou moeilijk zijn om zeven hoofdstukken tegelijk te behandelen. Het zou eigenlijk al moeilijk zijn om ze alleen maar hardop voor te lezen. Dat zijn heel wat hoofdstukken. Maar ik denk dat ik zal proberen de thema's eruit te halen die telkens worden herhaald.

Misschien herinner je het je niet, maar er zijn bepaalde thema's die steeds weer terugkomen, en hij zegt deze dingen telkens opnieuw. In dit gedeelte, de hoofdstukken 40 tot en met 48, ligt de nadruk op Gods bevrijding van Zijn volk. Er zijn verscheidene passages waarin wordt vermeld dat het volk Israël dit eigenlijk niet waard is en dat het nog steeds zeer halsstarrig is, maar dat Hij hen ter wille van Zijn eigen Naam toch zal redden. Deze redding staat natuurlijk in de context van hun ballingschap in Babylon. Het gaat erover dat zij worden bevrijd uit die periode van 70 jaar Babylonische gevangenschap.

2

Kores bevrijdt Israël uit ballingschap

Degene door wie dat gebeurde, was een man die Cyrus heette. Toen we hoofdstuk 41 bespraken, hebben we al gezien dat daar naar Cyrus werd verwezen, al werd hij nog niet bij zijn naam genoemd. Verderop zal hij wel bij zijn naam worden genoemd. Maar in hoofdstuk 41, vers 2, wordt over God gesproken als Iemand Die iemand uit het oosten heeft doen opstaan. Er staat:

Wie heeft vanwaar de zon opkomt de rechtvaardige doen opstaan, hem geroepen om te gaan? Wie heeft heidenvolken aan hem overgeleverd en doet hem koningen vertreden? Wie heeft hen als stof overgeleverd aan zijn zwaard, als wegwaaiende stoppels aan zijn boog?

JESAJA 41:2

Hiermee wordt gezegd dat God Degene is Die de volken en de tegenstanders van Cyrus aan hem heeft overgegeven, zodat niemand tegen Cyrus stand kon houden. Cyrus was degene die de Medo-Perzische legers tegen het Babylonische Rijk aanvoerde en dat rijk veroverde. Babylon viel in 539 voor Christus in handen van Cyrus. Ongeveer een jaar later vaardigde Cyrus een decreet uit waardoor alle volken die door Babylon in gevangenschap waren weggevoerd mochten terugkeren. Daartoe behoorden de Joden, maar ook anderen. Er werd een decreet uitgevaardigd dat iedereen die bij de eerdere veroveringen door de Babyloniërs tegen zijn wil uit zijn eigen land was weggevoerd, nu mocht terugkeren als hij dat wilde.

Cyrus stelde zelfs bepaalde overheidsgelden beschikbaar om de terugkeer van de Joden onder Zerubbabel te ondersteunen. De Perzische overheid financierde een deel van de herbouw van de tempel. Hij moedigde echter ook de Joden in Babylon die niet terugkeerden aan om financieel te helpen en bij te dragen aan degenen die wel teruggingen om de tempel opnieuw te bouwen.

3

Een nieuwe uittocht onder Kores

Dit was het herstel van de Joden uit hun gevangenschap, zodat ze naar het Beloofde Land konden terugkeren. Het was in sterke mate een herhaling van de uittocht, waarbij God het gezin van Jakob naar Egypte had verbannen. Bedenk dat Abraham, Izak en Jakob in het Beloofde Land waren begonnen. Daar waren ze voordat ze naar Egypte gingen. Ze verkeerden dus een tijdlang in ballingschap in Egypte, een lange tijd, en vervolgens werden ze door Mozes teruggeleid naar het Beloofde Land.

In dit geval is de bevrijder niet Mozes, maar Cyrus, de Pers, de heiden. God noemt Cyrus iemand die Hij, God, aan Zijn voeten heeft geroepen. Het is alsof een man zijn dienaar roept om voor hem aan zijn voeten te komen staan en hem vervolgens bevelen geeft. God zegt dat Hij de volken aan hem heeft overgegeven.

Dat hebben we in hoofdstuk 41 gezien. Ook in hoofdstuk 41, vers 25, zagen we nog een verwijzing naar Cyrus. Er staat:

Ik doe Iemand opstaan uit het noorden en Hij zal komen:
vanwaar de zon opkomt zal Hij Mijn Naam aanroepen; Hij zal
komen, de machthebbers als leem vertreden en zoals een
pottenbakker klei treedt.

JESAJA 41:25

Dat betekent: uit het oosten.

Dat wil zeggen dat zijn tegenstanders hem niet meer weerstand zullen bieden dan klei aan een pottenbakker die erop trapt. De daaropvolgende uitleg over mortel berust op de woordkeus „mortar” in de gebruikte Engelse Bijbelvertaling; de hierboven geciteerde HSV heeft „leem”. Een muur die alleen uit mortel bestaat, zou als pleisterwerk zijn. Het is niet moeilijk om daar doorheen te breken. De meeste muren waren van steen gemaakt en de kieren waren met mortel gevuld, maar een muur van mortel zou niets voorstellen. Cyrus verovert dus zonder dat enige tegenstand van betekenis hem kan tegenhouden.

We zullen Cyrus telkens opnieuw genoemd zien worden. Als we bijvoorbeeld naar de hoofdstukken 44 en 45 kijken, staat daar een tamelijk lang gedeelte over hem waarin hij daadwerkelijk bij zijn naam wordt genoemd. Houd in gedachten dat Cyrus nog niet geboren was toen deze profetieën werden uitgesproken. Hij werd ongeveer 150 jaar later geboren. De daden die aan hem worden toegeschreven, namelijk dat hij de Joden toestemming geeft om terug te keren en Jeruzalem te herbouwen, werden per decreet bepaald toen Cyrus 50 jaar oud was. Er wordt dus 200 jaar voordat het gebeurt een gebeurtenis voorzien, en degene die daarin optreedt is Cyrus, die 150 jaar voordat hij zelfs maar geboren wordt al bij zijn naam wordt genoemd.

4

Herbouw van Jeruzalem en de tempel

In hoofdstuk 44, vers 26, staat dat God Degene is Die het woord van Zijn knecht bevestigt en de raad van Zijn boodschappers volbrengt, Die tegen Jeruzalem zegt:

Die het woord van Zijn knecht gestand doet, en de raad van Zijn boden volbrengt; Die tegen Jeruzalem zegt: U zult bewoond worden, en tegen de steden van Juda: U zult herbouwd worden, en: Ik doe hun puinhopen herrijzen;

JESAJA 44:26

en tegen de steden van Juda:

Jij zult worden herbouwd, en:

Ik zal haar verwoeste plekken weer opbouwen.

God bepaalt dus dat de schade die Nebukadnezar zo'n zeventig jaar eerder heeft aangericht, hersteld zal worden. Juda zal worden herbouwd, de gebouwen zullen worden herbouwd, en Jeruzalem zal worden herbouwd. En er staat:

Die tegen de diepte zegt: Word droog, uw rivieren zal Ik doen opdrogen; Die over Kores zegt: Hij is Mijn herder, en hij zal al Mijn welbehagen volbrengen, door tegen Jeruzalem te zeggen: Word gebouwd, en tegen de tempel: Word gegrondvest.

JESAJA 44:27-28

Natuurlijk heeft Kores inderdaad een bevel uitgevaardigd dat Jeruzalem herbouwd mocht worden. Hij gaf het overblijfsel van Israël toestemming om terug te gaan, als zij dat wilden, en de stad te herbouwen. Het gaat verder in hoofdstuk 45, vers 1:

Zo zegt de HEERE tegen Zijn gezalfde, tegen Kores, die Ik vastgrijp bij zijn rechterhand, om de volken vóór hem neer te werpen, en de lendenen van koningen zal Ik ontgorden; om deuren voor hem te openen, poorten zullen niet gesloten worden: Zelf zal Ik voor u uit gaan, het oneffene zal Ik rechtmaken, bronzen deuren zal Ik openbreken, en ijzeren grendels stukbreken. En Ik zal u geven schatten die in het duister zijn, verborgen rijkdommen, opdat u zult weten dat Ik de HEERE ben, Die u bij uw naam roept, de God van Israël. Ter wille van Jakob, Mijn dienaar, Israël, Mijn uitverkorene, riep Ik u bij uw naam; Ik gaf u een erenaam, hoewel u Mij niet kende. Ik ben de HEERE, en niemand anders, buiten Mij is er geen God. Ik zal u omgorden, hoewel u Mij niet kende,

JESAJA 45:1-5

Kores doet dit dus niet als iemand die bewust als dienaar van Jahweh optreedt, maar hij is wel de gezalfde van Jahweh. In vers 1 staat dat God hem heeft gezalfd, of aangesteld, en hem de bevoegdheid heeft gegeven om eropuit te gaan en te doen wat hij doet.

5

De voorzegde verovering van Babylon

We hebben natuurlijk al verschillende passages over Kores gelezen waarin staat dat God de volken aan hem heeft overgeleverd. Maar hier gaat het niet alleen over de volken in het algemeen, maar specifiek over Babylon. In vers 27 van hoofdstuk 44 staat:

Wie zegt tegen de diepte: droog op, en Ik zal je rivieren droogleggen?

Zoals ik eerder heb aangegeven, hield de verovering van Babylon onder meer in dat de rivier de Eufraat werd drooggelegd, en Kores heeft dit gedaan. Kores leidde de rivier om op de plaats waar die onder de muren van Babylon door stroomde.

Babylon was in feite onneembaar. Het had geen zwakke plekken. Volgens Herodotus waren de muren negentig meter hoog. Ze waren naar men zegt zo dik dat er boven op de muur een snelweg met acht rijstroken had kunnen liggen. Het was dus als een autosnelweg met acht rijstroken. Hoe breed is dat? Behoorlijk breed. Dat is een enorme, brede, dikke muur. Deze muur liep rond de hele stad. Het spreekt vanzelf dat er in die tijd geen enkele militaire technologie bestond waarmee men over zulke muren heen of erdoorheen kon komen.

Er waren natuurlijk poorten, maar dat waren sterke bronzen poorten. De rivier de Eufraat stroomde door de stad, wat betekende dat hij onder de muur door moest stromen. Dat vormde dus een kwetsbare plek, maar Babylon wist dat. Daarom hadden ze sterke bronzen poorten in de rivierbedding geplaatst, die het water wel de stad binnenlieten, maar mensen niet.

Wat we echter ontdekken — en dit is historische informatie; de Bijbel beschrijft niet dat dit gebeurde, maar volgens de geschiedenis is het zo gegaan — is dat Kores de rivier omleidde. Hij legde de rivierbedding droog op de plaats waar de rivier onder de muur door liep en trok onder de muur door. Hij veroverde de stad vrijwel zonder strijd, omdat Belsazar en al zijn generaals een dronken feestmaal hielden. Daarover lezen we in Daniël 5. Maar de poorten onder de muur, in de rivierbedding, stonden inderdaad voor hem open.

Historici opperen dat hij medewerkers in de stad moet hebben gehad die sympathie hadden voor zijn plannen om de stad te veroveren en die de poorten hadden geopend. Dat is heel goed mogelijk. De Bijbel vertelt ons niet hoe de poorten werden geopend. Maar er staat wel dat God dit deed. En God had dat natuurlijk door mensen kunnen doen, of Hij had het bovennatuurlijk kunnen doen, misschien door engelen. Dat zou dan net zo zijn als bij de engelen die in Handelingen 12 voor Petrus de deuren van de gevangenis openden. Toen hij in de gevangenis zat, kwam er een engel die de gevangenisdeuren opende. Misschien werden deze poorten geopend door engelen, of door mensen, of eenvoudigweg door God.

Maar het punt is dat vers 1 van hoofdstuk 45 zegt dat God volken voor Kores zal onderwerpen en de wapenrusting van koningen zal losmaken, om de dubbele deuren voor hem te openen, zodat de poorten niet gesloten zullen zijn. Tweehonderd jaar voordat dit gebeurde, werd dus voorspeld dat wanneer Kores Babylon zou aanvallen, de rivier zou worden drooggelegd, de poorten open zouden staan en God hem de stad zou geven.

6

Kores laat Gods ballingen vrij

De veroveringen van Kores worden opnieuw genoemd in hoofdstuk 45, vers 13.

God zegt:

Ík heb Kores doen opstaan in gerechtigheid, en al zijn wegen zal Ik rechtmaken. Híj zal Mijn stad bouwen en hij zal Mijn ballingen vrijlaten, zonder betaling en zonder geschenk, zegt de HEERE van de legermachten.

JESAJA 45:13

Dat wil zeggen: Israëel hoefde Kores niet af te kopen om zijn vrijheid te verkrijgen. Hij wilde hen eenvoudigweg laten gaan, de stad Jeruzalem weer opgebouwd zien worden en de ballingen vrijlaten.

Deze vele verwijzingen naar Cyrus komen dus voor. De laatste in dit gedeelte staat in vers 11 van hoofdstuk 46. Hoofdstuk 46, vers 11, zegt dat God een roofvogel uit het oosten roept. Dit verwijst naar Cyrus. Hij noemt hem:

Die een roofvogel roept uit het oosten, een man van Mijn raad uit een ver land. Ja, Ik heb gesproken, Ik zal het ook doen komen; Ik heb het geformeerd, Ik zal het ook doen.

JESAJA 46:11

God benadrukt dat Hij dit doet. Door dit hele gedeelte heen zijn enkele thema's met elkaar verweven die hiermee verband houden. Cyrus liet niet alleen de Joden vrij; hij liet ook andere volken vrij. Je zou dus kunnen zeggen: „Waarom zouden we dit als het

werk van Jahweh moeten zien? Misschien hebben de goden van de andere volken, die Cyrus ook uit gevangenschap bevrijdde, het gedaan.” God wijst erop dat hun goden het niet hebben voorzien. Hij zegt:

De dingen van vroeger heb Ik van oudsher verkondigd, uit Mijn mond zijn ze voortgekomen en Ik heb ze doen horen. Plotseling heb Ik ze gedaan en ze zijn gekomen. Omdat Ik wist dat u hard bent, uw nek een ijzeren pees is, en uw voorhoofd van brons, daarom heb Ik het u van oudsher verkondigd; voordat het kwam, heb Ik het u doen horen, anders zou u zeggen: Mijn afgod heeft die dingen gedaan, mijn gesneden beeld of mijn gegoten beeld heeft ze geboden.

JESAJA 48:3-5

Geen enkel ander afgodsbeeld kan zulke dingen voorspellen.

7

Bel en Nebo machteloos weggevoerd

Een van de zaken die telkens weer door dit gedeelte heen lopen, is een veroordeling van afgoderij, en in het bijzonder van beelden. Dat komt deels doordat de Babyloniërs op afgodsbeelden vertrouwden. Hoofdstuk 46, vers 1 en 2, spreekt bijvoorbeeld over de afgodsbeelden van de Babyloniërs, Bel en Nebo. Bel en Nebo waren de voornaamste godheden van Babylon. Er staat:

Bel is gekromd, Nebo neergebogen, hun afgodsbeelden zijn geworden voor de dieren en voor de beesten; uw opgeladen pakken zijn een last voor de vermoeide dieren. Tezamen zijn ze neergebogen, gekromd. Ze hebben de last niet kunnen redden, maar zijn zelf in gevangenschap gegaan.

JESAJA 46:1-2

Dit verwijst naar wat er gebeurde toen de Perzen Babylon veroverden. Ze namen de afgodsbeelden mee. Daar zat ongetwijfeld veel goud en zilver aan, enzovoort. Ze waren waardevol, en ze werden als oorlogsbuit meegenomen en op de ruggen van dieren gelegd. Lastdieren moesten de afgodsbeelden van Babylon wegdragen toen Babylon werd ingenomen. Jesaja zegt als het ware: „Kijk daar eens naar. Daar gaan de goden van Babylon, die zelf in gevangenschap worden weggevoerd.” Ze konden zichzelf niet bevrijden, laat staan hun volk. Nu zijn ze alleen maar een last voor dieren.

Deze goden kunnen geen enkele last dragen. Ze konden de last niet wegnemen. „De last wegnemen” kan zelfs een woordspeling zijn, omdat zoveel profetieën „lasten” worden genoemd: de last tegen Tyrus, de last tegen de Filistijnen, enzovoort. Een profetisch woord is een last. De uitspraak dat ze de last niet konden wegnemen, kan zelfs betekenen dat deze goden niets konden voorspellen. Deze goden konden niet vertellen wat er zou gaan gebeuren. Ze werden erdoor verrast. Ze konden niemand helpen. Ze konden zelfs zichzelf niet helpen. Ze gaan zelf in gevangenschap.

Dit is een van de vele keren dat Jesaja afgodsbeelden bespot omdat ze volkomen hulpeloos zijn. We kwamen dit thema in de vorige lezing al tegen, in hoofdstuk 40. Hoofdstuk 40, vers 19, zegt:

De vakman giet het beeld, de edelsmid overtrekt het met goud en smeedt er zilveren kettingen voor. Wie te arm is voor een hefoffer, kiest een stuk hout dat niet kan verrotten. Hij zoekt een kundig vakman voor zich uit om een beeld te vervaardigen dat niet wankelt.

JESAJA 40:19-20

In wezen zegt hij dat mensen die het geld hebben, hun beelden van goud en zilver maken. Als ze goedkoop uit willen zijn, nemen ze gewoon een boom en snijden daar een beeld uit. Maar hoe dan ook, of ze nu geld hebben of niet, al deze mensen zijn erop gebrand beelden te aanbidden, en dus maken ze beelden. Hij heeft het over het vervaardigen van een gesneden beeld dat niet zal wankelen. Ik wijs daarop omdat hij geregeld opmerkt dat ze deze beelden met spijkers moeten vastzetten, zodat ze niet omvallen. Deze beelden hebben niet alleen geen macht om iemand te bevrijden op de

dag van ramspoed, ze hebben zelfs niet de macht om overeind te blijven zonder vastgespijkerd te worden. Ze zullen omvallen. Ze hebben zelfs niet de macht om rechtop te staan. Dit zijn levenloze, machteloze goden.

Eén reden waarom Jesaja dit zo vaak zegt, is dat niet alleen Bel en Nebo, de goden van Babylon, Babylon niet konden bevrijden, maar dat alle afgodsbeelden in alles tekortschieten. Ze kunnen niets doen. Toch was Israël zo vaak tot afgoderij overgegaan, terwijl het werkelijk toegang tot God had. Het had Jahweh aan zijn kant, maar beledigde Hem door achter afgodsbeelden aan te gaan die niets konden doen. Hierover lijkt Jesaja zo geschokt te zijn. Hoe konden deze mensen vertrouwen op stenen en stukken hout die in de vorm van mensen en dieren waren gesneden?

Hij bracht dit ter sprake in hoofdstuk 41, dat we eerder hebben behandeld. Vers 5 zegt:

De kustlanden zagen het en werden bevreesd, de einden der aarde beefden; ze kwamen naderbij en traden toe. De een hielp de ander, tegen zijn broeder zei hij: Wees sterk! De vakman bemoedigde de edelsmid, hij die met de hamer gladmaakt, hem die op het aambeeld slaat, door van het soldeersel te zeggen: Het is goed. Daarna zette hij het vast met spijkers, zodat het niet zou wankelen.

JESAJA 41:5-7

Opnieuw moet het afgodsbeeld worden vastgezet, zodat het niet wankelt. Jesaja zegt dat de Babyloniërs het gevaar zien. Daar komen de Perzen op Babylon af. Iedereen is doodsbang. Wat moeten ze doen? „Ik weet het. Laten we een afgodsbeeld bouwen. Dat zal ons helpen. We kunnen maar beter opschieten, want dit afgodsbeeld bestaat nog niet. We kunnen het maar beter maken, zodat het ons kan helpen.” Het hele idee is waanzinnig.

Wat wordt benadrukt, is dat deze afgodsbeelden werken van mensenhanden zijn. Een ander thema dat door dit hele gedeelte heen loopt, is daarentegen dat God telkens weer zegt:

Zo zegt de HEERE, uw Verlosser, Uw Formeerder van de moeder schoot af: Ik ben de HEERE, Die alles doet: Die de hemel uitspant, Ik alleen, Die de aarde uitspreidt door Mijzelf;

JESAJA 44:24

In tegenstelling tot Jahweh, Die werkelijk de Schepper van alle dingen is, hebben deze afgodsbeelden niet alleen niets geschapen, maar zijn ze zelf scheppingen, werken van mensenhanden.

In hoofdstuk 41, vers 23, daagt God de valse goden, de afgodsbeelden, uit om iets te doen, om wat dan ook te doen. Hoofdstuk 41, vers 23:

Maak de dingen bekend die hierna zullen komen, en wij zullen weten dat u goden bent. Doe tenminste iets, goed of kwaad, en wij zullen verschrikt zijn en het tezamen inzien. Zie, u bent minder dan niets, en uw werk is minder dan een nietig ding; een gruwel is hij die voor u kiest.

JESAJA 41:23-24

zegt Hij tegen de afgodsbeelden. Ze kunnen niets doen. Ze kunnen geen goed en geen kwaad doen. Ze kunnen niets over het verleden of de toekomst vertellen. Ze zijn niets. Ze doen niets.

8

De dwaasheid van zelfgemaakte goden

In hoofdstuk 44 staat een lang gedeelte waarin de afgoderij van mensen die hun vertrouwen op beelden stellen, wordt bespot. Het begint bij vers 9, hoofdstuk 44:9, en loopt helemaal door tot vers 20. Er staat:

De makers van beelden, allen zijn zij leegheid, hun geliefde voorwerpen doen geen nut. Ja, zijzelf zijn hun getuigen: zij zien niet en zij weten niet. Daarom zullen zij beschaamd worden. Wie maakt er nu een god en giet een beeld dat geen nut doet? Zie, al hun metgezellen zullen beschaamd worden, want vaklieden zijn slechts mensen. Laten zij bijeenkomen, laten zij allen opstaan; zij zullen angstig zijn, samen zullen zij beschaamd worden. De ijzersmid smeedt een bijl, werkt in de vuurgloed, vormt het beeld met hamers, bewerkt het met zijn sterke arm; hij lijdt zelfs honger en heeft geen kracht meer, hij drinkt geen water en raakt afgemat.

JESAJA 44:9-12

Met andere woorden, hij spant zich in om dit afgodsbeeld te maken. Dit afgodsbeeld brengt niets voort en heeft geen enkele kracht. Het komt zelfs alleen maar tot bestaan door de kracht van een mens die zichzelf uitput om het te maken.

De timmerman spant een meetlint uit, tekent het hout af met een krijtstift, maakt het glad met schaven, tekent het af met een passer en maakt het naar de vorm van een man, naar de schoonheid van een mens, om het in een huis te laten wonen.

JESAJA 44:13

Het lijkt erop dat Jesaja dit eerder had zien gebeuren, al die verschillende stadia van het beeldhouwen van een afgodsbeeld.

Je wilt geen lelijke dingen in je huis, dus moet je een mooi uitziende menselijke gestalte maken, aangezien je dit afgodsbeeld in je huis wilt hebben.

Hij hakt voor zichzelf ceders om, neemt een cipres of een eik, en kweekt die voor zichzelf op tussen de bomen van het woud; hij plant een olm en de regen maakt die groot. Ze dienen de mens tot brandhout, hij neemt ervan en warmt zich erbij, hij steekt het ook aan en bakt brood. Ook maakt hij er een god van en buigt zich ervoor, hij maakt er een gesneden beeld van en knielt ervoor neer.

JESAJA 44:14-15

Hij neemt die ene boom. Een deel van het hout gebruikt hij om zijn huis te verwarmen, een deel gebruikt hij om zijn brood te bakken, en een deel aanbidt hij.

De helft ervan verbrandt hij in het vuur. Bij die helft eet hij vlees, braadt een braadstuk en wordt verzadigd. Ook warmt hij zich en zegt: Ha, ik word warm, ik zie vuur! Van de rest ervan maakt hij een god, zijn gesneden beeld. Hij knielt ervoor neer, buigt zich, bidt het aan en zegt: Red mij, want u bent mijn god. Zij weten niet en begrijpen niet, want hun ogen zijn dichtgesmeerd, zodat zij niet zien, en hun harten, zodat zij niet begrijpen.

JESAJA 44:16-18

9

Afgoderij verblindt het verstand

Door zich van God af te keren, nodigen mensen God uit om hen blind te maken, en dan doen ze werkelijk domme dingen. Als ik kijk naar het leven van veel ongelovigen die ik heb gekend, van wie velen in het verleden kennis van God hebben gehad, christelijk zijn opgevoed of wat dan ook, en ik zie wat ze denken en wat ze doen, dan denk ik: hoe kan iemand zo blind zijn? Hoe kan iemand zo dom zijn? Waarom zou iemand niet zien dat God volgen het enige is wat logisch is? Ze volgen een of ander afgodsbeeld, een ander soort voorstelling die ze hebben in plaats van Christus. Het lijkt erop dat ze op bovennatuurlijke wijze blind zijn gemaakt. Hier staat volgens de gebruikte Engelse vertaling dat God de ogen van deze mensen heeft verblind omdat ze zich van Hem hebben afgekeerd.

In 2 Thessalonicenzen 2 staat dat er mensen zullen zijn die de liefde voor de waarheid niet aannemen. Daarom zal God hun een krachtige dwaling zenden, zodat ze de leugen geloven, want ze scheppen genoeg in ongerechtigheid:

In 2 Thessalonicenzen 2 staat dat sommigen de liefde voor de waarheid niet aannemen. Daarom zendt God hun een krachtige dwaling, zodat zij de leugen geloven; zij hebben behagen geschept in de ongerechtigheid.

Dus God heeft deze mensen verblind. Ze doen domme, onredelijke dingen. Ze nemen hetzelfde stuk hout, verbranden een deel in de open haard, koken met een deel in de oven en aanbidden wat overblijft alsof het iets kan doen. Het kon zichzelf niet eens van verbranding redden. Hoe kan het hen dan redden?

Niemand neemt het ter harte, er is geen kennis en geen inzicht om te zeggen: De helft ervan heb ik verbrand in het vuur, ook heb ik brood gebakken op de houtskool ervan, ik heb vlees gebraden en gegeten — en zou ik van het overgebleven hout iets gruwelijks maken, zou ik knielen voor een stuk hout? Hij voedt zich met as, het bedrogen hart heeft hem op een dwaalspoor gebracht, zodat hij zijn ziel niet redden kan en niet kan zeggen: Is er geen bedrog in mijn rechterhand?

JESAJA 44:19-20

Dit afgodsbeeld is een leugen. Het is bedrog. Het is een gruwel. Ze hebben niet het gezonde verstand om dat op te merken. Toch zou ieder nadenkend mens die ernaar kijkt en er zelf niet bij betrokken is, zeggen: hoe kan iemand zo dom zijn? Dat is wat Jesaja zegt: hoe kunnen mensen hier niet over nadenken? Hij drijft de spot met de domheid van afgoderij. Zo heeft hij het ook in hoofdstuk 45 over afgodsbeelden, wanneer hij zegt:

Zij allen zullen beschaamd en ook te schande worden, tezamen zullen zij met smaad weggaan, de makers van afgodsbeelden.

JESAJA 45:16

De afgodsbeelden kunnen de mensen niet redden, zoals we al zeiden.

We hebben gezien dat hoofdstuk 46, vers 1 en 2, laat zien dat zelfs de afgodsbeelden van Babel Babel niet konden redden, en zelfs zichzelf niet konden redden van de ballingschap. In datzelfde hoofdstuk, hoofdstuk 46, vers 6 en 7, staat:

Zij schudden goud uit hun beurs en wegen zilver op een weegschaal. Zij huren een edelsmid, en die maakt er een god van. Zij knielen, ook buigen zij zich ervoor neer. Zij nemen hem op de schouder, zij dragen hem en zetten hem op zijn plaats. Daar staat hij en van zijn plaats wijkt hij niet. Ja, roept iemand tot hem, hij antwoordt niet, hij verlost hem niet uit zijn benauwdheid.

JESAJA 46:6-7

Dit gaat blijkbaar specifiek over de Babyloniërs en hun afgoderij, of misschien alleen over de Joden die hen navolgden.

We zijn nog niet klaar met dit thema. Jesaja komt hier steeds op terug, of God komt er steeds op terug, omdat God er verstueld van staat dat mensen toegang hebben tot een God Die werkelijk bestaat en Die Zijn macht heeft laten zien door hen bijvoorbeeld uit Egypte te bevrijden, en door vele andere dingen die Hij heeft gedaan. Toch geven ze de voorkeur aan een god die nooit heeft laten zien dat hij ook maar één ding kan doen, behalve omvallen als je hem niet stevig vastspijkt.

10

Babels toverij kan haar niet redden

In hoofdstuk 47, vers 9, staat:

Maar deze beide dingen zullen u overkomen in een ogenblik, op één dag: verlies van kinderen en weduwschap. Ze zullen in volle omvang over u komen, vanwege uw vele toverijen en uw zeer talrijke bezweringen.

JESAJA 47:9

Dit hoofdstuk 47 is een veroordeling van Babel, dus dit gaat over de afgoderij van Babel. Er staat:

Deze twee dingen zullen je plotseling, op één dag, overkomen: je zult je kinderen verliezen en weduwe worden. Ze zullen je in alle hevigheid treffen vanwege al je toverkunsten en bezweringen.

Hun toverijen en bezweringen hielden verband met hun afgoderij. De goden, de demonen die ze aanbaden, werden door middel van toverijen en bezweringen aangeroepen. Hij zegt: 'Jullie zullen het verlies van kinderen en weduwschap meemaken.' Het verlies van kinderen betekende voor Babel waarschijnlijk de dood van zijn inwoners. Weduwschap zou het wegnemen van hun goden zijn. Een volk is met zijn god getrouwd. Ze zullen hun echtgenoot verliezen. Nebo gaat in ballingschap, en Bel ook. Babel zal zonder beschermgod komen te zitten.

Hij zegt tegen de Babyloniërs in hoofdstuk 47, vers 12:

Blijf maar bij uw bezweringen en uw vele toverijen, waarmee u zich vermoeid hebt vanaf uw jeugd. Misschien kunt u er baat bij hebben, misschien zult u zich sterk maken.

JESAJA 47:12

enzovoort, enzovoort.

Wat hij zegt, is dat Babel op goden heeft vertrouwd. In plaats van de ware God te volgen, hebben ze bezweringen, toverijen en astrologen gebruikt om hun goden te raadplegen. Hij zegt: ‘Goed, laat die jullie nu maar redden, want jullie zitten in de problemen. Ik zou weleens willen zien wat ze kunnen doen. Dit is het moment waarop ze kunnen schitteren. Laat ze het maar doen.’ Natuurlijk hebben we in dit hele gedeelte opnieuw gezien hoe degenen die afgodsbeelden aanbidden, worden bespot.

11

God voorspelt en bestuurt de toekomst

Met deze bespotting is natuurlijk ook het contrast met Jahweh verweven. Jahweh beschrijft Zichzelf hier op een aantal manieren. De dingen die gewoonlijk het vaakst terugkomen, zijn ten eerste dat Hij de toekomst kent en dat Hij Zijn soevereiniteit zal laten zien door iets te voorspellen voordat het gebeurt. Daarmee zegt Hij eigenlijk: ‘Ik zal het voorspellen en Ik zal het laten gebeuren.’

Wanneer er dingen gebeuren, kunnen er allerlei verklaringen voor die gebeurtenissen zijn waarin God niet voorkomt. Veel dingen die God doet, gebeuren door wat natuurlijke middelen lijken te zijn, of gewoon door normale geopolitieke ontwikkelingen. Denk aan de opkomst en ondergang van wereldrijken. Daniël zei dat God koningen doet opkomen en koningen ten val brengt, maar gewoonlijk gebeurt dat door oorlog. De meeste koningen gaan ten onder doordat ze worden verslagen, en de meeste koningen komen op doordat ze anderen verslaan. Wanneer we zeggen dat God een koning doet opkomen en een koning ten val brengt, bedoelen we werkelijk dat God aan het werk is in het proces van die gewone historische gebeurtenissen waardoor volken opkomen en ten onder gaan, en die meestal militair van aard zijn.

Heel vaak is het bij wat God werkelijk doet niet duidelijk zichtbaar dat het God is. Je zou het in natuurlijke termen kunnen verklaren. Zelfs toen God in Johannes 12 vanuit de hemel sprak, zeiden sommigen dat het gedonderd had. Het is heel goed mogelijk dat iemand een daad van God waarneemt, dat God door iets heen spreekt of dat God iets bovennatuurlijks doet, en dat die persoon een manier vindt om het in natuurlijke termen te beschrijven: ‘Het is gewoon donder.’

Ook de opkomst en ondergang van Babel, Medo-Perzië enzovoort zou, als mensen het verkeerd begrepen, aangezien kunnen worden voor niets meer dan het werk van sterke legers. Natuurlijk zou niemand het in die tijd zo hebben gezien, want er waren geen naturalisten. Tegenwoordig hebben we naturalisten. De overheersende denkwijze in onze samenleving is zelfs het naturalisme. Er zijn geen goden, er is niets bovennatuurlijks. Alles kan op natuurlijke wijze worden verklaard. Destijds deed niemand dat. Iedereen wist dat er goden bestonden, of op zijn minst bovennatuurlijke dingen, en ze schreven hun overwinningen toe aan hun goden.

Maar God zegt herhaaldelijk:

daarom heb Ik het u van oudsher verkondigd; voordat het kwam, heb Ik het u doen horen, anders zou u zeggen: Mijn afgod heeft die dingen gedaan, mijn gesneden beeld of mijn gegoten beeld heeft ze geboden.

JESAJA 48:5

Bel, Nebo, Baäl en Astarte kunnen je niet werkelijk vertellen wat er gaat gebeuren, omdat ze niets doen. Ze weten het niet, omdat ze niets kunnen doen. Ik weet het, omdat Ik het kan doen. Ik kan Kores doen opstaan als Ik dat wil. Dus Ik kan je van tevoren vertellen dat Ik het ga doen, en het dan doen. Als Ik niets had gezegd, had je misschien gewoon gedacht dat Kores opkwam zoals Nebukadnezar of iedere andere koning. Natuurlijk kwam ook Nebukadnezar door Gods toedoen op. Hij heeft dat voorzegd.

Het punt is dat God door voorspellingen over de toekomst laat zien dat, wanneer de gebeurtenis werkelijk plaatsvindt, Hij Degene was Die haar teweegbracht, en niet iets of iemand anders. Geen andere goden hebben het voorspeld. Niemand anders heeft het voorzien. En dus is een van de dingen waarop God wijst in tegenstelling tot de andere goden, dat Hij inderdaad de toekomst kent en die voorspelt.

12

De Schepper tegenover geschapen goden

Hij benadrukt ook Zijn eigen rol als de Schepper van alle dingen. Ook dit staat in tegenstelling tot de afgoden, want die scheppen niets. Sterker nog, zoals in deze passages nadrukkelijk naar voren is gekomen, worden zij zelf geschapen. Ze worden niet eens door bovennatuurlijke middelen geschapen. Ze worden gewoon door natuurlijke middelen geschapen. Mensen, sterfelijke mensen, gaan eropuit en halen een boom of een steen, geven die een andere vorm en aanbidden die dan. Deze goden stellen niets voor. Ze scheppen niets. Ze zijn zelf geschapen dingen. Maar God benadrukt dat Hij de Schepper is.

Het andere wat Hij benadrukt, en wat we steeds opnieuw zullen zien, is dat er maar één God is. Van de afgoden is er een menigte, een onbeperkt aantal. Iedereen die een boom kan omhakken, kan een nieuwe maken. Er komt geen einde aan de valse goden, maar er is slechts één ware God.

We gaan hier een aantal passages lezen, sommige lang en andere niet, die hierover spreken: in tegenstelling tot de afgoden vertelt God de toekomst, heeft Hij alles geschapen en is Hij de enige God. God: er is geen ander. Dit zijn de dingen die werkelijk de onderscheidende kenmerken vormen van de Hebreeuwse theologie tegenover de heidense theologie: één God, de Schepper van alles, Die ingrijpt in gebeurtenissen in het werkelijke leven en Die kan laten zien dat het Zijn ingrijpen is door het van tevoren te voorspellen. Dat zijn dus de voornaamste punten die we meerdere keren zullen tegenkomen.

We zijn het begin hiervan eigenlijk al tegengekomen in hoofdstuk 40. Hoofdstuk 40 spreekt over God als Degene Die alles heeft geschapen en groter is dan alles. We gaan niet terug naar hoofdstuk 40, maar in hoofdstuk 40 staan veel verwijzingen naar Gods macht en Zijn werken. Bijvoorbeeld hoofdstuk 40, vers 21:

Weet u het niet? Hoort u het niet? Is het u vanaf het begin niet bekendgemaakt? Hebt u niet gelet op de fundamenten van de aarde?

JESAJA 40:21

en zo gaat het verder. Maar Hij vermeldt dat Hij de hemel uitspant.

13

God is de Eerste en de Laatste

Hij benadrukt ook Zijn uniekheid in vers 4 van hoofdstuk 41. Nadat Hij heeft vermeld dat Hij deze ene uit het oosten zal doen opstaan, zegt Hij in vers 4:

Wie heeft dit bewerkt en gedaan? Hij Die de generaties riep vanaf het begin! Ik, de HEERE, Die de Eerste ben, en bij de laatsten ben Ik Dezelfde.

JESAJA 41:4

Hier staan verschillende dingen. We hebben dit vers eerder gezien, maar toen heb ik deze opmerkingen niet specifiek gemaakt. Eén daarvan is dat Hij hier zegt:

Ik ben de Eerste en Ik ben bij de laatsten.

Ik weet niet waarom Hij hier zegt:

bij de laatsten, want verscheidene andere keren laat Hij het woord 'met' gewoon weg en zegt Hij:

Ik ben de Eerste en de Laatste.

In hoofdstuk 44, vers 6, zegt Hij bijvoorbeeld:

Zo zegt de HEERE, de Koning van Israël, zijn Verlosser, de HEERE van de legermachten: Ik ben de Eerste en Ik ben de Laatste, en buiten Mij is er geen God.

JESAJA 44:6

Dit is nu het punt. Waarom wordt Hij de Eerste en de Laatste genoemd? Omdat Hij de eerste God en de laatste God is, en Hij de enige God is. Hij benadrukt dit in hoofdstuk 43, waar Hij in hoofdstuk 43, vers 10 zegt:

U bent Mijn getuigen, spreekt de HEERE, en Mijn dienaar die Ik verkozen heb, opdat u het weet en Mij gelooft, en begrijpt dat Ik Dezelfde ben: vóór Mij is er geen God geformeerd en na Mij zal er geen zijn.

JESAJA 43:10

Dus Ik ben de Eerste.

Daarom ben Ik de Laatste. Er is geen ander vóór Mij, na Mij of ertussenin. Ik ben de eerste, de laatste. Ik ben de enige God Die er is. Alleen Ik. Er is hier niemand anders dan Ik.

Hij zegt dat opnieuw in hoofdstuk 44, vers 8. Midden in vers 8, hoofdstuk 44, vers 8:

Wees niet angstig en wees niet bevreesd. Heb Ik het u van toen af niet doen horen en bekendgemaakt? Want u bent Mijn getuigen: is er ook een God buiten Mij? Er is geen andere rots, Ik ken er geen.

JESAJA 44:8

Als er één was, zou God dat waarschijnlijk wel weten. Hij zegt:

Ik ken er geen.

14

God schept vrede en onheil

Als je naar hoofdstuk 45, vers 6 kijkt, zegt Hij:

opdat men zal weten, vanwaar de zon opkomt tot waar zij ondergaat, dat er buiten Mij niets is. Ik ben de HEERE, en niemand anders.

JESAJA 45:6

dat wil zeggen: het oosten, en waar zij ondergaat is het westen, dus over de hele wereld. Dit verwijst misschien terug naar de eerste scheppingsdag en is daarom opnieuw een verwijzing naar het feit dat Hij de Schepper is. Maar meer nog dan dat lijken licht en duisternis een symbolische betekenis te krijgen, want in Jesaja wordt licht gebruikt als zegen en duisternis als rampspoed. Dat is wat Hij vervolgens in de parallelle uitspraak zegt:

Ik formeer het licht en schep de duisternis, Ik maak de vrede en schep het onheil; Ik, de HEERE, doe al deze dingen.

JESAJA 45:7

Trouwens, in sommige Bijbels, zoals de King James, staat er:

Ik breng vrede en ik veroorzaak onheil.

Sommige mensen hebben daar moeite mee gehad, omdat het klinkt alsof God zegt dat Hij de oorsprong van de zonde is. Maar het woord 'evil' in het Hebreeuws van het Oude Testament betekent vaak geen moreel kwaad, maar rampspoed in de omstandigheden. Dat is hier beslist duidelijk. De New King James vertaalt het met 'calamity', en dat is werkelijk hoe het woord 'evil' in deze passage bedoeld is. Het staat tegenover vrede. Het staat niet tegenover gerechtigheid. Als je zou zeggen: 'Ik schep gerechtigheid en Ik schep kwaad', dan zou je denken: 'Gerechtigheid en zonde, dat is de tegenstelling.' Hij zegt: 'Ik schep vrede en kwaad.' Dat betekent vrede tegenover wat geen vrede is: rampspoed.

15

De Formeerder en het werk van Zijn handen

In hoofdstuk 45, vers 9, staat:

Wee hem die het tegen zijn Formeerder opneemt — een potscherf tussen aarden scherven. Zal het leem soms tegen zijn formeerder zeggen: Wat maakt u? Of zal uw werk zeggen: Hij heeft geen handen? Wee hem die tegen zijn vader zegt: Wat verwekt u? Of tegen diens vrouw: Wat baart u? Zo zegt de HEERE, de Heilige van Israël, zijn Formeerder: Zij hebben Mij naar de toekomstige dingen gevraagd, aangaande Mijn kinderen — zou u Mij bevel geven aangaande het werk van Mijn handen?

JESAJA 45:9-11

Hij zegt:

Dit zegt de Heilige van Israël, Die hem gemaakt heeft: vraag Mij wat er met Mijn zonen zal gebeuren, en geef Mij bevelen over het werk van Mijn handen.

Met andere woorden: volgens de gebruikte Engelse vertaling zegt God dat men Hem mag vragen wat Hij in de toekomst gaat doen. Hij kan het vertellen; Hij kan de toekomst bekendmaken.

Ik heb de aarde gemaakt en Ik heb de mens daarop geschapen. Ik ben het, Mijn handen hebben de hemel uitgespannen en aan heel zijn sterren leger geef Ik Mijn bevelen.

JESAJA 45:12

We zien hier dus alle drie de punten die ik in dit hoofdstuk heb genoemd. In vers 6 zegt Hij dat Hij de Enige is, de enige God. Hij benadrukt dat Hij de Schepper is. In de verzen 9 en 10 is Hij de Pottenbakker. Hij is de Vader. Hij is Degene Die het tot bestaan brengt. Of vers 12:

Ik heb de aarde gemaakt. Ik heb de mens erop geschapen.

Hij is dus God de Schepper. En natuurlijk spreekt Hij in vers 11 over Zijn vermogen om de toekomst te vertellen en Degene te zijn Die ingrijpt in het leven. Hij zegt als het ware:

Vraag Mij gerust wat er in de toekomst gaat gebeuren.

Deze drie punten zullen dus op verschillende manieren worden benadrukt.

In hoofdstuk 44, vers 24, zegt Hij:

Zo zegt de HEERE, uw Verlosser, Uw Formeerder van de moeder schoot af: Ik ben de HEERE, Die alles doet: Die de hemel uitspant, Ik alleen, Die de aarde uitspreidt door Mijzelf;

JESAJA 44:24

‘Door Mijzelf’ en ‘helemaal alleen’: dit was geen raad van de goden die bijeenkwam om te bedenken hoe ze een aarde konden scheppen en die met mensen konden bevolken. Dat is bijna een rechtstreeks citaat van Joseph Smith, die zei: ‘In het begin riep het hoofd van de goden een raad van de goden bijeen, en zij bedachten een plan om een wereld te scheppen en die met mensen te bevolken.’ Joseph Smith geloofde in veel goden. God zei: ‘Nee, dat heb Ik Zelf gedaan. Geen commissies hier. Er zijn geen raden van de goden. Ik heb de hemel alleen uitgespannen. Ik heb de aarde helemaal Zelf uitgespreid. Er is maar één van Mij, en Ik ben Degene Die alles heeft geschapen.’ We zien deze terugkerende nadruk dus steeds weer.

In hoofdstuk 45, vers 18, staat:

Want zo zegt de HEERE, Die de hemel geschapen heeft, die God Die de aarde geformeerd en haar gemaakt heeft. Hij heeft haar gegrondvest, Hij heeft haar niet geschapen opdat zij woest zou zijn, maar Hij heeft haar geformeerd opdat men erop zou wonen: Ik ben de HEERE, en niemand anders.

JESAJA 45:18

Dat wil zeggen: niet zonder doel.

Blijkbaar wil Hij dat echt duidelijk maken. Er is geen andere God, alleen die Ene, en Ik ben Degene Die alles gemaakt heeft.

16

Jesaja 45:18 en de oorspronkelijke aarde

Ik wil wijzen op iets wat voor sommige mensen een punt van verwarring is geworden. Dat is waar Hij zegt:

Ik heb haar niet voor niets geschapen.

De uitdrukking ‘tevergeefs’ is hier een vertaling van dezelfde Hebreeuwse term die wordt gebruikt in Genesis, hoofdstuk 1, vers 2, waar staat dat de aarde woest en leeg was. Het Hebreeuwse woord dat hier met ‘in vain’ is weergegeven, is hetzelfde woord dat in Genesis 1:2 met ‘formless’ is vertaald, in de HSV met ‘woest’. Dus wanneer er staat:

In het begin schiep God de hemel en de aarde. De aarde nu was woest en leeg, en duisternis lag over de watervloed; en de Geest van God zweefde boven het water.

GENESIS 1:1-2

dan beschrijft dat, zo lijkt het, de oorspronkelijke toestand van de planeet voordat God haar begon te vormen en met leven te vullen.

Maar in deze uitspraak zegt God:

Ik heb de aarde gemaakt. Ik heb haar gevormd en gemaakt. Ik heb haar stevig neergezet. Ik heb haar niet tevergeefs geschapen.

Dat zou ook vertaald kunnen worden als: ‘Ik heb haar niet woest geschapen.’ Hetzelfde Hebreeuwse woord kan worden vertaald met ‘leeg’ of ‘tevergeefs’, en in Genesis wordt het vertaald met ‘leeg’.

Op grond van dit vers hebben sommige mensen gezegd: 'Wanneer we in Genesis 1:2 lezen dat de aarde leeg was, was dat in feite niet haar oorspronkelijke toestand. God heeft haar niet leeg geschapen. Ze moet tussen de verzen 1 en 2 van Genesis leeg zijn geworden.' Zo krijgen we wat zij de hiaattheorie noemen. Genesis 1:1 zegt:

In het begin schiep God de hemel en de aarde.

Hij schiep haar. In welke vorm schiep Hij haar? Dat wordt ons niet verteld, maar volgens Genesis 1:2 werd zij woest en leeg.

17

Bezwaren tegen de hiaattheorie

Nu zou het woord 'was' in Genesis 1:2 vertaald kunnen worden met 'werd'. Maar dat Hebreeuwse werkwoord wordt niet vaak zo vertaald. Het betekent bijna altijd 'was' in plaats van 'werd'. Er is een kleine mogelijkheid om dat vers met 'werd' te vertalen, en daarom zeggen degenen die deze hiaattheorie aanhangen dat er een hiaat was nadat God de hemel en de aarde had geschapen. Hij schiep haar oorspronkelijk niet leeg; zij werd leeg. Zij werd woest en leeg. Daarom opperen zij dat er tussen vers 1 en 2 van Genesis een bepaalde geschiedenis moet hebben plaatsgevonden die niet is opgetekend, een hiaat. Misschien maakte Hij een aarde die niet woest was. Hij maakte haar om bewoond te worden, en daarom maakte Hij haar bewoonbaar. Ze werd woest en ledig, misschien als een daad van oordeel over haar.

Er bestaat dus een uitgebreide theorie die veronderstelt dat er tussen Genesis 1:1 en het direct daaropvolgende vers een heleboel geschiedenis heeft plaatsgevonden. Ze zeggen dat Lucifer misschien toen ten val kwam. Misschien regeerde Lucifer tijdens dat hiaat over de aarde, en kwam hij daarna ten val. Misschien leefden de dinosaurussen toen, en vinden we daarom hun fossielen. Er worden allerlei theorieën aan vastgeknoopt. Het is allemaal gebaseerd op de aanname dat de aarde in eerste instantie niet woest geschapen is, en dat Genesis 1:2 daarom niet de oorspronkelijke toestand kan beschrijven, maar een toestand die later is ontstaan. Dat alles is gebaseerd op dit ene

vers in Jesaja, dat in wezen zegt dat God de aarde niet woest heeft geschapen. Daarom moet ze die toestand vanzelfsprekend na haar schepping hebben gekregen. Dit vers alleen vormt eigenlijk de onderbouwing voor de zogenaamde hiaattheorie.

Maar de term kan worden vertaald met 'tevergeefs', in de betekenis van zonder enig doel.

Want zo zegt de HEERE, Die de hemel geschapen heeft, die God Die de aarde geformeerd en haar gemaakt heeft. Hij heeft haar gegrondvest, Hij heeft haar niet geschapen opdat zij woest zou zijn, maar Hij heeft haar geformeerd opdat men erop zou wonen: Ik ben de HEERE, en niemand anders.

JESAJA 45:18

Het is heel duidelijk wat het hier betekent, want als je naar de context van Jesaja 45:18 kijkt, zegt Hij dat God haar niet tevergeefs heeft geschapen. Laten we ter wille van de redenering aannemen dat dit 'voor niets' betekent.

Ik maakte haar met een doel.

Maar kijk naar het volgende vers:

Ik heb niet in het verborgene gesproken, in een duistere plaats op aarde. Ik heb tegen het nageslacht van Jakob niet gezegd: Zoek Mij tevergeefs. Ik ben de HEERE, Die gerechtigheid spreekt, Die bekendmaakt wat billijk is.

JESAJA 45:19

Dat is dezelfde uitdrukking, 'tevergeefs'. Om die daar als 'woest' te vertalen zou heel eigenaardig klinken:

Ik heb niet tegen Jakob gezegd: zoek Mij in de leegte.

Hij bedoelt:

Ik heb niet tegen Jakob gezegd: zoek Mij zonder reden.

Tevergeefs zou betekenen: zonder resultaat, zonder doel. Omdat dezelfde uitdrukking dus in twee opeenvolgende verzen wordt gebruikt, en ze in vers 19 duidelijk ‘tevergeefs’ betekent en niet ‘woest’, lijkt dat redelijkerwijs aan te geven wat ze in vers 18 betekent. Een hele theologie van het hiaat baseren op dit ene vers en deze ene vertaling is daarom naar mijn mening erg dwaas en volkomen onjuist.

18

Eén God voor Wie elke knie buigt

In Jesaja 45:21 zegt Hij:

Maak bekend en breng naar voren, ja, beraadslaag samen: Wie heeft dit van oudsher doen horen? Wie heeft dat van toen af bekendgemaakt? Ben Ik het niet, de HEERE? Buiten Mij is er geen andere God, een rechtvaardig God, een Heiland; er is niemand behalve Ik.

JESAJA 45:21

Hij zegt: wie heeft het van tevoren bekendgemaakt? Ik heb dat gedaan.

In vers 22 staat:

Wend u tot Mij, word behouden, alle einden der aarde, want Ik ben God en niemand anders. Ik heb gezworen bij Mijzelf — uit Mijn mond is in gerechtigheid een woord uitgegaan en het zal niet terugkeren — dat voor Mij elke knie zich zal buigen, elke tong bij Mij zal zweren.

JESAJA 45:22-23

Dit is het vers waar Paulus naar verwijst wanneer hij in Filippenzen 2:10 zegt:

opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen elke knie van hen die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn,

FILIPPENZEN 2:10

Maar God benadrukt:

Er is geen ander. Ik heb bepaald hoe alles zal aflopen. Uiteindelijk zal iedereen voor Mij buigen.

Dit biedt natuurlijk enige steun aan het universalistische standpunt, hoewel het ook steun biedt aan het postmillennialistische standpunt. Sommigen zeggen dat er een tijd op aarde zal komen waarin iedereen bekeerd is en elke knie zich voor Hem zal buigen. Anderen zeggen: nee, iedereen die ooit heeft geleefd zal zich voor Hem buigen, en dat is het universalistische standpunt. Weer anderen zeggen: nee, nadat Hij alle goddelozen heeft weggevaagd en zij er niet meer zijn, zal iedereen die overblijft zich voor Hem buigen. Hoe dan ook, afhankelijk van iemands theologische paradigma kan dit vers bij meer dan één geheel van aannames passen.

19

Gods voorzegging bewijst Zijn macht

In hoofdstuk 46, vers 9, staat:

Denk aan de dingen van vroeger, van oude tijden af, dat Ik God ben en niemand anders. Ik ben God, en er is er geen als Ik, Die vanaf het begin verkondigt wat het einde zal zijn, van oudsher de dingen die nog niet plaatsgevonden hebben; Die zegt: Mijn raadsbesluit houdt stand en Ik zal al Mijn welbehagen doen;

JESAJA 46:9-10

Daarna spreekt Hij over Cyrus. Het punt is dat Hij zegt:

Ik voorspel het en daarna zorg Ik dat het gebeurt. Dus als je ziet gebeuren wat Ik heb voorspeld, weet dan dat Ik zo bewijs wie Ik ben. Ik ben de echte God. Ik ben Degene Die deze dingen doet.

In hoofdstuk 48, het laatste hoofdstuk van dit gedeelte, zegt Hij in vers 3:

De dingen van vroeger heb Ik van oudsher verkondigd, uit Mijn mond zijn ze voortgekomen en Ik heb ze doen horen. Plotseling heb Ik ze gedaan en ze zijn gekomen. Omdat Ik wist dat u hard bent, uw nek een ijzeren pees is, en uw voorhoofd van brons, daarom heb Ik het u van oudsher verkondigd; voordat het kwam, heb Ik het u doen horen, anders zou u zeggen: Mijn afgod heeft die dingen gedaan, mijn gesneden beeld of mijn gegoten beeld heeft ze geboden.

JESAJA 48:3-5

Dat wil zeggen: 'Ik wist dat jullie geneigd zouden zijn jullie bevrijding aan jullie afgoden toe te schrijven. Daarom deed Ik iets wat jullie afgoden niet deden. Ik voorspelde dat Ik het zou doen. Daarmee voorkwam Ik als het ware dat jullie afgoden de eer zouden krijgen, zodat jullie het niet aan hen konden toeschrijven.' In vers 6 zegt Hij:

U hebt het gehoord, aanschouw dit alles, en u, zou u het dan niet verkondigen? Van nu af aan doe Ik u nieuwe dingen horen, verborgen dingen, die u niet geweten hebt.

JESAJA 48:6

Dit zijn geen dingen die jullie al wisten voordat Ik ze jullie vertelde. Ik heb het jullie verteld, en anders zouden jullie het niet hebben geweten. Dan staat er in de verzen 12 en 13:

Luister naar Mij, Jakob, Israël, Mijn geroepene: Ik ben Dezelfde, Ik ben de Eerste, ook ben Ik de Laatste. Ook heeft Mijn hand de aarde gegrondvest, en Mijn rechterhand heeft de hemel uitgespannen. Roep Ik ze, dan staan ze er tezamen.

JESAJA 48:12-13

Met andere woorden: Ik heb ze gemaakt. Ze geven Mij antwoord en gehoorzamen Mijn bevel — de hemelen. We hebben in dit gedeelte veel passages waarin Hij dit over Zichzelf benadrukt. Hij is de ene God. Er is geen ander. Hij is de Schepper. Hij heeft de hemelen uitgespannen. Ze geven Hem antwoord. Ze komen wanneer Hij roept. Ze doen wat Hij zegt. Hij is de Heere en Hij kan je van tevoren vertellen wat Hij gaat doen, iets wat geen enkele andere god kan. Waarom luisteren jullie dan naar afgoden die niets kunnen doen, niets hebben geschapen en niets kunnen voorspellen? Dat is de nadruk in dit hele gedeelte.

20

‘Ik ben het’ als goddelijke titel

Daarbinnen kwamen we iets tegen waarop ik de aandacht niet heb gevestigd, en ik denk dat ik dat alsnog wil doen. In hoofdstuk 41, vers 4, waar we God voor het eerst zagen zeggen:

Wie heeft dit bewerkt en gedaan? Hij Die de generaties riep vanaf het begin! Ik, de HEERE, Die de Eerste ben, en bij de laatsten ben Ik Dezelfde.

JESAJA 41:4

en waar Hij zei:

Ik ben bij de laatsten, zei Hij vervolgens:

Ik ben het.

Als je goed oplet wanneer je dit gedeelte van Jesaja doorleest, zul je een aantal plaatsen vinden waar God zegt:

Ik ben het.

Ik ben wie? Ik ben Hij. Wie is Hij? Ik ben Hij, de ware God. Maar het punt is dit: de uitdrukking 'Ik ben Hij' wordt gebruikt alsof die op zichzelf een eigennaam is. Als je zou zeggen: 'Is Steve Gregg hier?' dan zou ik zeggen: 'Dat ben ik.' Daar is niets vreemds aan, maar ik gebruik 'dat ben ik' niet als eigennaam. Ik geef alleen antwoord op een vraag: ik ben degene die je zoekt. Maar God gebruikt de uitdrukking 'Ik ben Hij' alsof dat een van Zijn goddelijke titels is.

Hoe weten we dat? Kijk naar hoofdstuk 43, vers 13, direct na het vers dat we zojuist hebben aangehaald. In de gebruikte Engelse vertaling staat daar: 'Voordat de dag bestond, ben Ik het.'

Dat is vreemde grammatica. Je zou verwachten: 'Voordat de dag bestond, was Ik.' Als Hij alleen informatie over Zichzelf geeft en het niet als titel gebruikt, als Hij alleen zegt: 'Ik was hier voordat de dag bestond,' dan zou Hij zeggen: 'Voordat de dag bestond, was Ik.' In plaats daarvan gebruikt Hij 'Ik ben Hij' alsof de tijd van het werkwoord niet verandert, ongeacht welke tijd de zin zou vereisen, omdat het een naam is. Het is een onveranderlijke titel.

We zien het opnieuw in hoofdstuk 46, vers 4. In dit gedeelte van Jesaja komen we ‘Ik ben Hij’ talloze keren tegen, maar de gevallen die ik je laat zien, tonen precies aan hoe dit als eigennaam wordt gebruikt. Jesaja 46:3-4 zegt:

Luister naar Mij, huis van Jakob, en heel het overblijfsel van het huis van Israël, u, die door Mij gedragen bent vanaf de moeder schoot, gedragen vanaf de baarmoeder. Tot uw ouderdom toe zal Ik Dezelfde zijn, ja, tot uw grijsheid toe zal Ik u dragen; Ik heb het gedaan en Ik zal u opnemen, Ik zal dragen en redden.

JESAJA 46:3-4

Let op deze regel in vers 4:

Zelfs als je oud bent, ben Ik het.

Had Hij niet moeten zeggen: ‘Zelfs tot in jullie ouderdom zal Ik Hij zijn’? In de volgende regel staat:

Zelfs als je grijs bent, zal Ik je dragen.

Hij spreekt over de toekomst. Totdat jullie oud zijn, totdat jullie grijze haren hebben, zal Ik jullie dragen. Totdat jullie oud zijn: Ik ben Hij. Let erop: ‘Ik ben Hij.’ Het is geen informatie. Het is een titel. Als het informatie was, zou het werkwoord ‘ben’ veranderen om bij de zin en de grammatica te passen. In plaats daarvan is het een onveranderlijke titel, ongeacht wat de grammatica van de zin normaal gesproken zou voorschrijven.

21

Jezus' uitspraak vóór Abraham

Waarom heb ik dat naar voren gebracht? Omdat we in Johannes, hoofdstuk 8, een passage hebben waarvan vaak wordt gezegd dat Christus daarin een goddelijke titel voor Zichzelf gebruikt. En dat doet Hij inderdaad. Maar ik denk dat christenen die passage te vaak verkeerd uitleggen, want daar zegt Jezus in Johannes 8:58:

Jezus zei tegen hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Vóór Abraham geboren was, ben Ik.

JOHANNES 8:58

Christenen zeggen dan meestal: „Nou, ‘Ik ben’ is de Naam die God bij de brandende braamstruik aan Mozes heeft bekendgemaakt.” Toen Mozes vroeg welke naam hij de Israëlieten moest noemen, antwoordde God dat ‘Ik ben die Ik ben’ hem had gezonden.

zegt God:

Ik ben Die Ik ben heeft je gestuurd. Ga tegen Israël zeggen: Ik ben heeft mij gestuurd.

Dus God openbaart Zijn Naam als „Ik ben”, en hier zien we dat Jezus zegt:

Voordat Abraham er was, ben ik er al.

Maar er is een probleem wanneer we dit gelijkstellen aan Exodus 3, en dat is het volgende. In het Grieks van Exodus 3, in vers 14 of 15, gebruikt de Septuaginta niet hetzelfde Griekse woord voor „Ik ben” dat Jezus hier gebruikt. Jezus sprak natuurlijk Aramees, en dit Griekse woord wordt door Johannes gegeven. Maar Johannes heeft nog steeds het Griekse woord gekozen dat hij koos om weer te geven wat Jezus zei. Als Johannes Jezus zag als iemand die verwees naar Exodus 3:15, dan zou hij ongetwijfeld hetzelfde Griekse woord hebben gebruikt om Jezus' woorden te vertalen. Welk woord er ook in Exodus 3:15 wordt gebruikt, het zou hier gebruikt moeten worden als Johannes ons de indruk probeert te geven dat Jezus die Naam gebruikt.

22

De betekenis van ego eimi

In Johannes 8:58 gebruikt Jezus in feite de term ego eimi. In het Grieks betekent eimi op zichzelf „Ik ben”. Maar ego is, net als ons woord ego, „ik”. Dus ego eimi betekent in wezen: „Ik, Ik ben.” In het Grieks is het een nadrukkelijk „Ik ben”, maar het kan ook betekenen: „Ik ben het.”

Kijk bijvoorbeeld naar Johannes 9:9, toen de blinde man genezen was en zijn burens zich afvroegen of dit dezelfde man was. Er staat:

Anderen zeiden: Hij is het; en weer anderen: Hij lijkt op hem. Hij zei: Ik ben het.

JOHANNES 9:9

Dat is ook ego eimi. Het is duidelijk dat de blinde man niet de Naam van God gebruikt om duidelijk te maken wie hij is. Hij antwoordt eenvoudig: „Ik ben het. Ik ben degene.” Ego eimi is dezelfde uitdrukking die Jezus gebruikte. Ego eimi kan „Ik ben” betekenen, wat de letterlijke betekenis is, maar in het Griekse taalgebruik kan „het” erin besloten liggen: „Ik ben het.”

Dus wanneer Jezus in Johannes 8:58 ego eimi zegt, kan het worden vertaald als:

Jezus zei tegen hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Vóór Abraham geboren was, ben Ik.

JOHANNES 8:58

zoals het in onze Engelse vertalingen staat, of het kan evengoed worden vertaald als:

Ik ben het.

Ego eimi betekent in het Grieks beide. Stel nu dat het zo luidde:

Voordat Abram er was, ben ik er al.

Dat lijkt grammaticaal sterk op Jesaja 43:13 zoals dat in de gebruikte Engelse vertaling wordt weergegeven: ‘Voordat de dag bestond, ben Ik het.’

De formulering „Ik ben het” past grammaticaal niet gewoon in deze tijdsbepaling; volgens Gregg functioneert zij daarom als een titel.

23

Jezus gebruikt Jesaja’s goddelijke titel

Wat interessant is, is dat God bij de brandende braamstruik in Exodus 3 weliswaar zei:

God maakte Zich daar bekend met de woorden: ‘Ik ben die Ik ben.’

maar dat de Septuaginta de term ego eimi niet gebruikt. Daar staat een andere term voor „Ik ben”. Maar in die passages in Jesaja waar God zegt:

‘Ik ben het’ staat in de Septuaginta als ego eimi. Met andere woorden, wanneer Jezus en Zijn tijdgenoten de Septuaginta lazen, lazen ze ego eimi in die passages waar God zegt:

Ik ben het.

Zo heeft de Septuaginta het vertaald: ego eimi betekent „Ik ben het.”

Jezus zei:

Jezus zei tegen hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Vóór Abraham geboren was, ben Ik.

JOHANNES 8:58

Jezus gebruikt inderdaad een goddelijke titel, maar niet dezelfde titel die bij de brandende braamstruik werd gebruikt. Hij gebruikt een goddelijke titel die in Jesaja voorkomt, waar Jahweh zegt:

Luister naar Mij, huis van Jakob, en heel het overblijfsel van het huis van Israël, u, die door Mij gedragen bent vanaf de moeder schoot, gedragen vanaf de baarmoeder. Tot uw ouderdom toe zal Ik Dezelfde zijn, ja, tot uw grijsheid toe zal Ik u dragen; Ik heb het gedaan en Ik zal u opnemen, Ik zal dragen en redden. Met wie wilt u Mij vergelijken en met wie op één lijn stellen? Met wie wilt u Mij meten, dat wij elkaars gelijken zouden zijn?

JESAJA 46:3-5

„Ik ben het” blijft in de tegenwoordige tijd staan, ongeacht of de zin in de verleden of de toekomstige tijd staat. Het is een onveranderlijke titel, en Jezus gebruikt hem op die manier.

De Jehova's Getuigen proberen de implicatie te vermijden dat Jezus werkelijk Jahweh is en vertalen Johannes 8:58 daarom als:

‘Voordat Abram er was, was ik er al.’ Want dat is ongeveer wat je zou verwachten. Als Jezus alleen probeerde te zeggen dat Hij vóór Abraham bestond, had Hij zoiets moeten zeggen als:

Voordat Abram er was, was ik er al.

Daarmee zou de informatie zijn overgebracht. Maar Jezus geeft die informatie niet. Jezus maakt Zichzelf bekend met een goddelijke titel.

In het Grieks staat het in de tegenwoordige tijd. In Johannes 8:58 staat volgens deze uitleg:

Vóór Abraham geboren was, ben Ik het.

Dat klinkt ongewoon. Het kan worden vertaald als „Ik ben”, maar om consequent te zijn met de Septuaginta is „Ik ben het” volgens Gregg een betere vertaling. Aan de manier waarop het in die zin functioneert, kun je zien dat het niet slechts informatie is. Het is een titel. Waar haalt Hij die titel vandaan? Hij haalt die titel uit Jesaja, waar het altijd Jahweh is Die zegt:

Ik ben het. Ik ben het. Ik ben het.

Dat is de titel van Jahweh.

Er is nog één andere gedachtegang in dit gedeelte van Jesaja die ik naar voren wil halen, en dat is het knechtenmotief. Maar het is eigenlijk in het volgende gedeelte van Jesaja dat het knechtenmotief vooral naar voren komt. We komen het voor het eerst tegen in dit eerste gedeelte. We zullen ernaar kijken in hoofdstuk 42, vanaf vers 1. Daar vinden we het eerste lied over de Knecht. Maar de andere knechtenliederen staan in het volgende gedeelte van Jesaja. Daarom zullen we ze allemaal bekijken wanneer we bij dat gedeelte komen. Een deel van dit materiaal in ons huidige gedeelte laten we nog even rusten, omdat het overeenkomt met en verband houdt met het materiaal dat we gaan onderzoeken.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Jesaja 41:2
- Jesaja 41:25
- Jesaja 44:26
- Jesaja 44:27-28
- Jesaja 45:1-5
- Jesaja 45:13
- Jesaja 46:11
- Jesaja 48:3-5
- Jesaja 46:1-2
- Jesaja 40:19-20
- Jesaja 41:5-7

- Jesaja 44:24
- Jesaja 41:23-24
- Jesaja 44:9-12
- Jesaja 44:13
- Jesaja 44:14-15
- Jesaja 44:16-18
- Jesaja 44:19-20
- Jesaja 45:16
- Jesaja 46:6-7
- Jesaja 47:9
- Jesaja 47:12
- Jesaja 48:5
- Jesaja 40:21
- Jesaja 41:4
- Jesaja 44:6
- Jesaja 43:10
- Jesaja 44:8
- Jesaja 45:6
- Jesaja 45:7
- Jesaja 45:9-11
- Jesaja 45:12
- Jesaja 45:18
- Genesis 1:1-2
- Jesaja 45:19
- Jesaja 45:21
- Jesaja 45:22-23
- Filippenzen 2:10
- Jesaja 46:9-10
- Jesaja 48:6
- Jesaja 48:12-13
- Jesaja 46:3-4
- Johannes 8:58
- Johannes 9:9
- Jesaja 46:3-5

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.